

Vårt datum: 2026-03-12

Ert datum: 2025-12-17

Vårt dnr: 33-2897/2025

Er ref: KN2025/02361

Yttrande

Handläggare:
Gustav Svensson

Prövningen av avfallshanteringsplaner för utvinningsavfall och vissa kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om kritiska råmaterial

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 17 december 2025 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

SGU

- anser att det bör övervägas att avfallshanteringsplanen ska kunna prövas under tillståndsprocessen och att uppdateringarna som ska ske därefter ska prövas av tillsynsmyndigheten,
- anser att tillsynsmyndigheten alltid ska ge SGU tillfälle att yttra sig över utredningar om återvinningsbarhet, samt
- anser att utformningen av de föreslagna övergångsbestämmelserna kan ge upphov till vissa praktiska svårigheter och otydlighet för verksamhetsutövare.

Risk för otydlighet avseende vem som prövar avfallshanteringsplanen

SGU bedömer att promemorians förslag till 28 § i utvinningsavfallsförordningen, att tillsynsmyndigheten ska pröva om avfallshanteringsplanen uppfyller kraven, kan medföra en risk för otydlighet i vem som prövar av avfallshanteringsplanen i praktiken. Detta eftersom tillståndsmyndigheten behöver kontrollera att avfallshanteringsplanen innehåller de uppgifter som krävs enligt utvinningsavfallsförordningen för att säkerställa att det finns ett tillräckligt underlag för den prövningen, till exempel för att bedöma hur avfallet ska hanteras och hur stor säkerhet som ska ställas (jfr s. 18 i promemorian). Många av de krav på vad en avfallshanteringsplan ska innehålla, vilka anges i 24-25 §§ utvinningsavfallsförordningen, är av sådan art att de behövs för att bedöma frågor såsom efterbehandling och säkerhet. Detta är mycket viktiga delar i prövningen av en verksamhet för utvinning och frågan om korrekt ställd säkerhet viktigt ur allmän synpunkt. Säkerheten ställs i och för sig på efterbehandlingsplanen men en efterbehandlingsplan bygger till viss del på avfallshanteringsplanen. Detta medför att det kan vara svårt att bedöma om efterbehandlingsplan och belopp för återställning är korrekt utan att ha kontrollerat om avfallshanteringsplanens innehåll. Frågan om ekonomisk säkerhet är inte heller av sådan mindre betydelse att den kan delegeras till tillsynsmyndigheten, vilket innebär att tillståndsmyndigheten måste göra dessa bedömningar. Avfallshanteringsplanen kan behöva vara klar vid tidpunkten för tillståndsansökan.

Att både tillståndsgivande myndighet och tillsynsmyndigheten ska granska informationen i avfallshanteringsplanen kommer således medföra visst merarbete för både sökande, tillståndsgivande myndighet och tillsynsmyndighet. Det formella godkännande av planen från tillsynsmyndigheten framstår i en sådan situation som enbart ytterligare administrativ åtgärd för såväl tillsynsmyndighet som sökande. SGU anser därför att det bör övervägas att avfallshanteringsplanen ska kunna prövas under tillståndsprocessen och att uppdateringarna som ska ske därefter ska, inom angivet tidsintervall, prövas av tillsynsmyndigheten.

SGU ska alltid höras avseende över innehållet i en utredning om återvinningsbarhet

Enligt nuvarande förslag till 94 a § i utvinningsavfallsförordningen får tillsynsmyndigheten om det behövs ge SGU (eller andra berörda myndigheter) tillfälle att yttra sig över innehållet i en utredning om återvinningsbarhet. SGU anser att tillsynsmyndigheten alltid ska ge SGU tillfälle att yttra sig över utredningar om återvinningsbarhet. Ett sådant krav vore förenligt med det uppdrag SGU har i sitt regleringsbrev avseende SGU:s övergripande ansvar enligt CRMA¹ samt SGU:s ansvar för rapportering enligt artikel 45 i CRMA samt SGU:s ansvar enligt förordningen att upprätta och underhålla en databas över stängda utvinningsavfallsanläggningar enligt artikel 27. Artikel 26 och 27 i CRMA fokuserar på återvinning och sekundär utvinning vilket innebär att innehållet i avfallshanteringsplanerna kan vara till stor hjälp i övervakning och rapportering enligt dessa artiklar som kräver information om utvinningsavfallsanläggningars återvinningsbarhet. Ett krav på att SGU ska yttra sig vore även i överensstämmelse med förordningens syfte att möjliggöra en ökad sekundär utvinning, cirkularitet och återvinning av kritiska råmaterial.

Mot denna bakgrund anser SGU att även Naturvårdsverket särskilt bör ges tillfälle att yttra sig, med hänsyn till Naturvårdsverkets uppdrag avseende bl.a. cirkularitet och återvinning av kritiska råmaterial enligt förordningen samt deras uppdrag avseende utvinningsavfallsförordningen.

SGU bedömer dock, med beaktande av antalet utredningar som detta kan röra sig om, att sådana yttrande kan ta betydande tid i anspråk – vilket kan komma att kräva ytterligare finansiering.

Övergångsbestämmelser m.m.

SGU bedömer att det kan uppstå vissa svårigheter i praktiken avseende hur övergångsbestämmelserna är utformade enligt förslaget. Det anges i promemorian att för verksamhetsutövare vars avfallshanteringsplan inte är föremål för prövning av tillsynsmyndigheten vid tiden för ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla första gången planen ska uppdateras och lämnas in till tillsynsmyndigheten. SGU bedömer att det är oklart vad som händer med verksamheter som exempelvis precis lämnat in en avfallshanteringsplan inför ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

SGU anser att utformningen av de föreslagna övergångsbestämmelserna kan ge upphov till vissa praktiska svårigheter och otydlighet för verksamhetsutövare. I promemorian anges att äldre bestämmelser ska tillämpas första gången avfallshanteringsplanen ska uppdateras och lämnas in till tillsynsmyndigheten, om planen inte är föremål för prövning av tillsynsmyndigheten vid tidpunkten

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020.

för ikraftträdandet. Enligt motiveringen är syftet att med denna ordning undvika att verksamhetsutövarna får alltför kort tid på sig att uppfylla de nya kraven.

En sådan ordning kan dock medföra oklarheter i förhållande till kraven i 27.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial. EU-förordningen sätter en tidsram för verksamhetsutövaren att inkomma med utredning avseende återvinningsbarhet. Såvitt SGU tolkar bestämmelsen utgör denna utredning en del av avfallshanteringsplanen och en sådan utredning kommer oavsett sannolikt även föranleda andra uppdateringar av planen. Eftersom förordningen anger ett slutdatum för befintliga verksamhetsutövare att inkomma med denna utredning kan det uppstå förvirring för verksamhetsutövare om nationella regler samtidigt innehåller övergångsbestämmelser om vart handlingar ska lämnas in och med andra tidsramar. Mot denna bakgrund kan de föreslagna övergångsbestämmelserna framstå som överflödiga eftersom de sannolikt inte kommer innebära någon faktisk lättnad för verksamhetsutövarna i förhållande till reglerna i CRMA. Övergångsbestämmelsernas ytterligare regleringar avseende till vilken myndighet handlingarna ska ges in riskerar i stället att skapa otydlighet för verksamhetsutövare. Ur ett regelförenklingsperspektiv skulle det underlätta om nationell reglering harmoniseras med EU-förordningen.

SGU anser även att det finns vissa otydligheter med att införa två nya lydelse av 94 § utvinningsavfallsförordningen, där den ena gäller fram till juli 2027 och den andra därefter. Att på kort tid ändra en lydelse flera gånger riskera skapa osäkerhet hos enskilda verksamhetsutövare såväl som handläggare. SGU anser att det finns anledning att överväga att endast införa *en* ny lydelse av 94 § som gäller från och med juli 2026 tills vidare.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Anette Madsen.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även juristen Caterina Carreman och statsgeologen Roger Hamberg deltagit. Juristen Gustav Svensson har varit föredragande.

Anette Madsen

Gustav Svensson